

Oponentský posudek diplomové práce Veroniky Šmídkové Využití reprodukce při práci s textem na 1. stupni ZŠ

Autorka diplomovou práci nezvládla především po stránce jazykové. Doporučuji, aby si prostudovala literaturu zaměřenou na to, jak mají být diplomové práce napsány; zvláštní pozornost je třeba věnovat odbornému stylu.

V teoretické části je první kapitola věnována cílům a metodám slohového vyučování na 1. stupni ZŠ, druhá kapitola se podrobně zabývá druhy reprodukce. V této části autorka prokázala znalost odborné literatury, nevyhnula se však parafrázování částí starší odborné literatury poplatné době vzniku (*učitel vyprávěním doplňuje některé lekce, např. o životě horníků, vojáků apod.*). Do první kapitoly autorka nepatřičně zařadila Osvojování textové předlohy. Tato část patří do kapitoly zabývající se reprodukcí. Autorka se však zaměřila pouze na druhy reprodukce, nácviku reprodukce je věnována menší pozornost.

V praktické části autorka nejprve provádí dotazníkovou sondu mezi učiteli týkající se jejich zkušeností s reprodukčním slohem ve výuce. Otázky dotazníku jsou dobře zvoleny, bohužel se v jejich formulaci vyskytly jazykové chyby (viz níže).

Vzhledem k malému vzorku učitelů, kterým byl předložen dotazník, nelze vyvozovat obecné závěry typu Celkově bych zhodnotila, že je reprodukce v hodinách používána pouze někdy, většina učitelů ji používá spíše v jiných předmětech. Do diplomové práce také nepatří subjektivní tvrzení typu Myslím si, že učitelé používají reprodukci úplně ve všech předmětech, pouze si v daný moment nevzpomněli na její využití v hodinách.

Výzkum autorka provedla na ZŠ v Plánici. Každému ze tří výzkumných vzorků žáků předložila jiný typ předlohy – textovou předlohu, audionahrávku a videonahrávku. Je třeba ocenit pracnost vyhodnocení žákovských písemných reprodukcí, autorka provedla analýzu velice důkladně a pečlivě. Za nepatřičné považuji následující autorčino tvrzení: *„Žákům jsem dovolila používat přímou řeč, jelikož si myslím, že nahradit přímou řeč nepřímým vyjádřením by pro někoho bylo velice obtížné, přesto se ve třídách objevily výjimky.“* Je přímo žádoucí, aby žáci používali při vypravování přímou řeč, reprodukce s řečí nepřímou nejsou znakem vyšší kvality žákova projevu. Do diplomové práce nepatří autorčiny subjektivní domněnky ani vyjádření o vlastní osobě (*Osobně jsem zjistila, že jsem vizuál, takže pro mě by bylo velice obtížné sepisovat děj podle audionahrávky, při každé práci potřebuju mít zapojen zrak, aby se mi lépe pracovalo.*).

Základním problémem diplomové práce Veroniky Šmídkové je však jazyková úroveň. Hned v úvodu diplomové práce se vyskytuje chyba: *...kterou jsme mi starší rozvíjeli....*

Chybná interpunkce:

S. 9: *Příběh je dnešním dětem sdělen i s veškerými detaily jako je prostředí děje, vzhled postavy, její charakter, zvyklosti apod.*

S. 9: *Chtěla jsem se dozvědět, jak na prvním stupni základní školy probíhá nácvik reprodukčního slohu a především, pokud žáci dostanou předlohu ve formě videa či audionahrávky, ovlivní tato předloha to, co si žáci budou schopni zapamatovat.*

S. 13: *Otázky se mohou týkat jednotlivých úseků, nebo odstavců textu.*

S. 16: *Učitel může žákům vyprávět příběh ze svého dětství, který nedokončí a žáci sami se pokouší přijít s vlastním řešením příběhu.*

S. 20: *Nejvhodnějším způsobem je zabývat se zvláště u slabších a průměrných žáků, jen slohovými chybami.*

S. 20-21: *Měl by to být systém jednotný, na kterém se shodnou všichni učitelé téže školy a zároveň systém jednoduchý, který by bral v úvahu rozdíl mezi chybami stylistickými, pravopisnými a slohovými tak, aby žák pochopil, o jakou chybu se jedná.*

S. 26: *Žáci často popisují určitý nedůležitý detail, který je zaujme, jelikož je jim obsahově blízký a kladou na něj důraz jako na prvek obsahově důležitý.*

S. 26: *Opět bychom měli žáky seznámit s textovou předlohou několikrát, zdůraznit obsahové prvky, vybrat slova, která žáci neznají nebo by je mohli špatně pochopit a klást otázky ohledně textu.*

S. 29: *...ale slohové práce si různě obměňují, nebo si vytváří své vlastní...*

S. 29: *Učitelé z internetu se ve většině shodli, že reprodukci používají pouze někdy, pouze jeden učitel používá reprodukci skoro v každé hodině a to i v jiných předmětech.*

S. 29: *Celkově bych zhodnotila, že je reprodukce v hodinách používaná pouze někdy, většina učitelů ji používá spíše v jiných předmětech a to především k pamětnému zapamatování dané předlohy, což mohou být například různé básně, letopočty v hodinách dějepisu či zapamatování vyjmenovaných slov v českém jazyce.*

S. 30: *Vyhodnotila jsem, že každý z učitelů má své oblíbené metody, které k motivaci používá, výběr těchto metod je ovlivněn věkem žáků ale také oblíbeností metody v každé třídě, metody učitelé různě střídají, dle vhodnosti k danému tématu.*

S. 30: *Stanovení v jakých skupinách třída bude pracovat, záleží na každém tématu slohové práce zvlášť.*

S. 32: *Druhá paní učitelka nechává prostor volbě žáků s podmínkou, že při prezentaci se musí projevit všichni žáci i ti slabší.*

S. 33: *Využíváte reprodukci i v jiných předmětech, než jen v českém jazyce?*

S. 34: *Vhodnými texty pro tyto druhy reprodukce jsou pohádky a ne příliš dlouhé povídky, které by měli být uzpůsobeny věku žáků.*

S. 34: *Zjednodušeně nás připravuje na to jak správně používat rodný jazyk.*

S. 35: *Všechny hodiny byly odučeny stejným způsobem pouze s jinou předlohou.*

S. 43: *Dívky v každé třídě mají průměrný počet slov vyšší než je u chlapců.*

S.43: *Průměrná slovní zásoba se s přibývajícím věkem rozšiřuje, chtěla jsem zjistit jak velký rozdíl je možný u žáků, kteří jsou pouze o jeden rok starší.*

S. 43: *Při výzkumu jsem zjistila, že paní učitelka v 5. B se s žáky více věnuje zájmové literatuře, než paní učitelky ostatní,...*

S. 44: *Co se týče předlohy i zde se mé hypotézy potvrdily, největší počet slov mají žáci, kteří zpracovávali textovou předlohu.*

S. 44: *Věděla jsem, že v každé třídě budou zastoupeny všechny typy těchto učebních stylů a proto jsem tuto hypotézu stanovila na základě toho, kolik smyslů je v každé předloze zapojeno.*

S. 44: *Dle výsledků bych zhodnotila, že dívky mají v průměru o trochu více rozšířenou slovní zásobu, než chlapci.*

S. 45: *...žáci také hojně využívali spojky a to v 13%. (Chybný zápis procent, vyskytuje se v celé diplomové práci.)*

S. 48: *Všechny tyto chyby jsou výsledkem spěchu žáků, kdy se snažili co nejrychleji zachytit všechny svoje myšlenky, a nedávali pozor na chyby v práci.*

S. 49: *Pro žáky bylo obtížné pracovat, bez konceptu.*

S. 52: *Každý žák má své styly učení a proto je vhodné při zpracovávání předlohy dbát na to, aby žáci mohli mít stejné podmínky ke splnění práce, což vlastně znamená, že čím více smyslů a vjemů je v hodině zapojeno, tím spíše splníme požadavky pro každý styl učení (auditiv, vizuál, kinestetik).*

S. 52: *Reprodukční činnost má na základní škole velmi důležitou roli a proto by každý učitel měl k této činnosti přistupovat svědomitě a neměl by slohovou výuku odsunovat na okraj jazykové výchovy.*

V práci je dále celá řada chyb v psaní čárky před spojkou nebo ve významovém poměru slučovacím, nikoli vylučovacím.

Chyby ve shodě přísudku s podmětem:

S. 24: *Úkoly by měli být zadány tak,...*

S. 33: *Zájem žáků by se tímto postupně vytrácel a jejich práce by nebyli tak hodnotné jako na začátku.*

S. 39: *... pouze ve videu se slov objevuje méně, neboť jsou nahrazeny obrazovou animací.*

S. 43: *Na konci praxe jsem se dozvěděla, že si dívky samy dohledaly i jiné knihy, o kterých jsme v hodinách mluvily a s některými se již seznámily např. Dášenska čili život štěněte. (Zde i chybná shoda doplňku s řídicím substantivem.)*

S. 45: *V tomto ohledu byli práce žáků také velice různorodé.*

S. 45: *Jako nejméně používaný slovní druh se ukázali citoslovce a číslovky.*

S. 46: *Žáci si volily vlastní výrazy v průběhu celého příběhu. Někdy pouze zkrátily věty z předlohy. Např. místo Vochomůrka smekl čepičku a komára do ní chytil. "Napsaly: „Tak ho chytili do čapky.“ nebo: „Vochomůrka ho chytil pod čepičku.“*

S. 47: *Pro žáky tato práce byla jedna z mála, kterou psaly rovnou bez konceptu, a to se také odrazilo na výsledných pracích.*

S. 48: *Všichni žáci 5. A a 5. B použily přímou řeč správně i s uvozovkami.*

S. 49: *Myslím si, že pokud by žáci mohli pracovat s větším množstvím obrázků doplněných například i o skutečné předměty, které by si mohli osahat, zapojily by více smyslů a tím by se jim předloha zpracovávala mnohem lépe, než tomu bylo pouze u sluchového vjemu.*

Gramatické chyby:

S. 12: *...zájem o ní...*

S. 25: *Následuje vysvětlení slov, které žáci neznají.*

S. 29: *...se kterými jsem měla možnost se seznámit v průběhu mého vlastního studia,...*

S. 29: *Jak často používáte reprodukci ve vašich hodinách slohu?*

Chyba je také v použití předložkové flexe namísto bezpředložkové:

S. 45: *Zájmena jsou pro žáky pomocníkem, nahrazují s nimi podstatná jména.....*

Stylizační chyby a neobratnosti:

S. 11: *V oblasti vědomostí by žák měl získat vzhled do stylistické problematiky, do specifiky slohových postupů a útvarů a uměl správně posoudit, jak tyto prostředky upotřebit.*

S. 12: *Zásadním významem pro slohovou výuku je žákův zájem.*

S. 35: *Při vypracování mé hodiny samozřejmě někteří žáci chyběli, a proto výsledné schéma žáků je toto....*

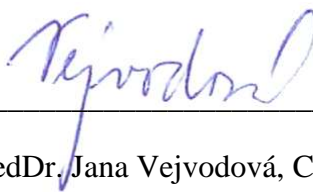
Překlepy:

S. 25: *...bychom měli napsat na tabuli a vysvětlí si s dětmi,...*

S. 49: *...jak tráví svůj volná čas...*

Vzhledem k uvedeným nedostatkům diplomovou práci nedoporučuji k obhajobě.

Plzeň 19. 8. 2014

PaedDr. Jana Vejvodová, CSc.,

oponentka diplomové práce